

Vergaderjaar 2022–2023

31 209

Schoon en zuinig

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 242

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 april 2023

Op 23 september 2022 informeerde ik uw Kamer over de publicatie van de *Beleidsregel handhaving kwaliteit van benzine en diesel bestemd voor de export naar lage- en middeninkomenslanden buiten de EU, in het bijzonder ECOWAS-landen, 2022* (hierna: beleidsregel) door de ILT in de Staatscourant.¹

In die brief en tijdens het Commissiedebat Duurzame Mobiliteit van 24 januari jl. (Kamerstukken 31 305 en 32 813, nr. 384) zegde ik toe uw Kamer te informeren over de uitkomsten van de door mijn ministerie en UNEP georganiseerde *high level* bijeenkomst in Nairobi en het effect van het optreden van de ILT op brandstofstromen naar de ECOWAS-landen (*Economic community of West African States*). Met deze brief kom ik deze toezegging na, en informeer ik uw Kamer over de recente bevindingen van de ILT.

Huidig beeld

Na publicatie van de beleidsregel op 15 augustus 2022 heeft de ILT gemonitord of de specificaties die tot 1 april 2023 gelden worden nageleefd². De ILT liet mij recent weten voldoende toezichtsinformatie over de periode 1 september 2022 tot en met 31 december 2022 te hebben verzameld om het volgende te concluderen:

- Van de 41 onderzochte benzinevrachten die vanuit Nederland naar de ECOWAS-landen geëxporteerd zijn (goed voor 80% van de totale hoeveelheid), voldeed 85% aan de zwavelspecificatie en minder dan 40% aan de benzeen- en mangaanspecificatie;
- Twee exporterende bedrijven voldoen aan alle specificaties zoals vermeld in de beleidsregel, vijf andere bedrijven voldoen niet in alle gevallen.

¹ Kamerstukken 31 209 en 26 485, nr. 238

² Vanaf 1 april 2023 gelden er strengere specificaties. De ILT blijft toezicht houden op de naleving hiervan.

Kortom, twee van de zeven onderzochte bedrijven handelden conform de Wet milieubeheer, vijf van de zeven niet.

Vervolg

De ILT treedt in de gevallen waar sprake is van niet-naleving handhavend op. De rechter sprak recent uit geen twijfel te hebben aan de bevoegdheid van de ILT om de beleidsregel te publiceren en hierop te handhaven.³ Aangezien de ILT voorafgaand en ten tijde van de publicatie ruimschoots aandacht vroeg voor de beleidsregel beschouwt de ILT het gedrag van de overtreders als bewust niet nalevend. De gevolgen voor mens en milieu van de overtreding zijn aanzienlijk. Daarom is de ILT gestart met bestuursrechtelijke handhaving. Aanvullend heeft de ILT het Functioneel Parket geïnformeerd over haar bevindingen.

African Petroleum ministers meeting on cleaner fuels (georganiseerd door UNEP en IenW)

Het door de ILT geconstateerde gebrek aan naleving staat haaks op de conclusies uit de high level bijeenkomst die eind november in Nairobi plaatsvond, waar IenW en ILT het Nederlandse standpunt hebben toegelicht. Bij dit evenement waren 24 Afrikaanse lidstaten, regionale economische organen, afgevaardigden van België, Portugal, Zweden en Nederland, vertegenwoordigers en brancheorganisaties uit de olie- en auto-industrie en niet-gouvernementele organisaties vertegenwoordigd. In de aanbevelingen die naar aanleiding van deze bijeenkomst zijn opgesteld worden importerende en exporterende landen aangemoedigd laagwaardige brandstoffen (>50ppm zwavel) uit te bannen per 1 juli 2023. Verder is aanbevolen dat auto's die geïmporteerd en geëxporteerd worden vanaf die datum minimaal emissieklasse Euro 4/IV zijn en beschikken over een geldig rijwaardigheidscertificaat (zie slotverklaring in de bijlage). UNEP heeft de uitkomsten van de bijeenkomst middels een brief onder de aandacht gebracht bij de brandstof exporterende Europese lidstaten, brandstof importerende Afrikaanse lidstaten en de Europese Commissie.

Effect van het ILT-optreden

In positieve zin heeft het optreden van de ILT eraan bijgedragen dat een groot deel van de vanuit Nederland naar ECOWAS-lidstaten geëxporteerde brandstoffen significant in kwaliteit is verbeterd. Via bestuursrechtelijke handhaving zet de ILT zich in voor verdere verbetering van die kwaliteit door naleving van alle bedrijven.

Leden van uw Kamer vroegen tijdens het recente Commissiedebat Duurzame Mobiliteit naar eventuele verschuivingen van brandstoffenstromen. Ik gaf toen aan dat de ILT de gevolgen van de eventuele handhavende optredens monitort, mij informeert als er ongewenste effecten optreden en dat ik op dat moment geen verifieerbare signalen had dat productie uit Nederland naar elders verplaatste.

De ILT concludeert op basis van kwantitatieve onderzoeksdata tot en met eind februari 2023 dat er vooralsnog geen verschuivingen hebben plaatsgevonden die in verband staan met de publicatie van de beleidsregel en het daarop gebaseerde handhavend optreden. De hoeveelheid benzine die Nederland in 2022 en de eerste twee maanden van 2023 naar ECOWAS-landen exporteerde bedroeg zowel voor als na de publicatie van de beleidsregel ongeveer 26 miljoen liter per dag. Ook is de totale benzine uitvoer naar ECOWAS-landen in 2022 toegenomen met 16% ten opzichte van 2021 tot een totale hoeveelheid van 9.3 miljard liter. De hoeveelheid diesel voor het wegverkeer die Nederland naar de ECOWAS-landen

³ Rechtbank Den Haag 27 januari 2023, ECLI:NL:RBDHA:2023:740

exporteerde nam wel af. Deze trend is echter al langer zichtbaar. Vermoedelijk is dit eerder een gevolg van onder andere de huidige geopolitieke situatie dan van de beleidsregel. Echter, recent heeft de ILT wel signalen ontvangen vanuit de sector over Zwitserse oliehandelaren die een overstap van de haven van Amsterdam en Rotterdam naar Antwerpen overwogen. In de onderzoeksdata van september 2022 tot en met februari 2023 is een dergelijke overstap vooralsnog niet te zien.

Desalniettemin onderschrijf ik het belang van een gelijk speelveld in Europa. Sinds langere tijd zet Nederland zich in voor het bereiken van een gelijk speelveld met onze buurlanden. Tijdens de Vlaams-Nederlandse top op 31 januari j.l. heb ik met Minister Demir (Ministerie van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme) gesproken over de export van laagwaardige brandstoffen en gebruikte voertuigen en de intentie die gezamenlijk aan te pakken. Daarnaast zal ik de mogelijkheden voor een gesprek met Zwitserland verkennen omdat veel van de vanuit Nederland opererende handelaren in Genève gevestigd zijn. Verder werk ik samen met België, Luxemburg en het Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie aan een politiek statement. Tot slot zal ik het onderwerp agenderen op de komende *United Nations Environmental Assembly* en mij er, bij een toekomstige herziening van de Richtlijn Brandstofkwaliteit (FQD), voor inzetten dat brandstofsspecificaties ook gelden voor brandstoffen die bestemd zijn voor export, in lijn met het nationaal beleid. Ook de slotverklaring van de bijeenkomst in Nairobi onderstreept het belang van een gelijk speelveld.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen